

<http://idp.nau.edu.ua/conference.html> (дата звернення: 20.02.2022р.).

5. В. Джаман Неперервна освіта як головний системо утворювальний фактор формування особистості. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* 2019 р., № 66, Т. 1. С.161–165.

6. Сиченко В. В., Рибкіна С. О. Якість неперервної освіти: сутність і чинники впливу *Неперервна освіта для сталого розвитку: філософсько-теоретичні контексти та педагогічна практика*: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. 12 грудня 2019 р., м. Дніпро, КЗВО ДАНО» ДОР». / Наук. ред. О.Є. Висоцька. Дніпро: СПД «Охотнік», 2020. С. 3–5.

УДК 378.37.001

Беленко Анна Сергіївна,

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 231 «Соціальна робота» Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава;

Лебедик Леся Вікторівна,

доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри спеціальної освіти і соціальної роботи Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, м. Полтава

ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНОГО КОМПОНЕНТА ДЛЯ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ

Чинники формування мотиваційного компонента розвитку професійних компетентностей соціальних педагогів розглянемо на основі досліджень у цій галузі [1–16], які стверджують, що навчання студента визначається не одним, а множиною мотивів. Від переважаючих мотивів і залежно від їх сили і ролі в житті особистості й навчанні студента мотив набуває певної значимості для нього (М. Добринін, Л. Лебедик [3–6; 14–16], А. Нісімчук, О. Падалка, В. Стрельніков [1–2; 5; 7–13; 16], О. Шпак та ін.). Мотиваційна структура людини може розглядатися як основа здійснення нею певних дій; вона може, зокрема, свідомо змінюватися у процесі формування особистості, її освіти.

Мотивація виникає із незадоволених потреб і бажання їх задовольнити у випадку успіху. Мотив як складова мотивації знаходиться «всередині» людини, має персональний характер, залежить від багатьох зовнішніх і внутрішніх по відношенню до людини факторів, а також від дії інших мотивів, які виникають паралельно з ним. Мотив не тільки спонукає людину до дії, але визначає, що треба робити і як буде здійснена ця дія. О. Леонтєв як загальний механізм виникнення мотивів розглядає реалізацію потреб у ході пошукової активності і тим самим перетворює її об'єкти в мотиви, «предмети потреб».

Робота з людьми передбачена в будь-якій професії, на будь-якій посаді. Проте у професійній підготовці соціальних педагогів, як правило, на це мало звертають уваги, більше акцентуючи увагу і зосереджуючись власне на їхніх професійних знаннях та вміннях.

Формування мотивації діяльності соціальних педагогів становить складний процес, в якому повинні органічно поєднуватися різні аспекти: інформаційний (потреба в отриманні інформації, орієнтація в суспільних процесах); прагматичний (потреба в професійній самореалізації); соціальний (потреба в підвищенні власного соціального статусу й отриманні позитивної оцінки з боку суспільства); емоційний (потреба в отриманні емоційного-психологічного задоволення від добре виконаної справи). Ми формували внутрішню готовність соціальних педагогів до активної пізнавальної роботи: словесно, мімікою, жестами, емоційним забарвленням мови; коротко і чітко доводили до відома соціальних педагогів завдання заняття, намагаючись переконливо і зрозуміло відповісти на питання, яке рідко ставиться, але завжди мається на увазі: «Що і навіщо ми будемо вивчати на цьому занятті?», «Заради чого вчитись, і що спонукає соціальних педагогів до навчання?». Ми помітили, що найбільше зацікавлення соціальних педагогів викликає узгодженість матеріалу з поширеними явищами повсякденного життя, явищами і поняттями, пов'язаними з майбутньою професійною діяльністю, або з незрозумілим у явищах людини, суспільства. Часто для пояснювальної мотивації перед

соціальними педагогами ми ставили одне або кілька проблемних запитань, які пов'язані з новим навчальним матеріалом. Пробуджували пізнавальний інтерес завдання, що передбачали реальний вибір мотивів: запитання-меню (закриті запитання); відкриті запитання, що передбачають формулювання повних відповідей респондентами (встановлення супідрядних зв'язків); вправи-змагання (вікторини; запитання, відповіді на які обмежені часом); запитання різного рівня (репродуктивні, творчі, проблемні) і складності.

Мотивація виникає із незадоволених потреб і бажання їх задовольнити у випадку успіху. Формування мотивації професійної діяльності є складним процесом, в якому поєднуються прагматичний, інформаційний, соціальний і емоційний аспекти, що розкривають ціннісні орієнтації і особистісні установки соціальних педагогів.

На активізацію мотиваційних компонентів особистості впливають три групи організаційно-педагогічних умов: зміст освітньої діяльності – стимулювання навчальної діяльності забезпечується через актуалізацію професійних цілей і цінностей соціальних педагогів, особистісних потреб, забезпечення новизни матеріалу, опору на наявний та минулий досвід, усвідомлення значення запропонованого навчального матеріалу для майбутньої професійної діяльності; організація навчального процесу – передбачала створення умов, що забезпечують суб'єктну позицію соціальних педагогів на всіх етапах навчального заняття: мотиваційному, операційно-пізнавальному, оціночно-рефлексивному етапі; форми та методи навчання соціальних педагогів повинні активізувати діяльність соціальних педагогів, служити їх розумовому розвитку (проблемне, комунікативне навчання); власна активність особистості, що реалізується в самостійній і позаурочній роботі, яка спрямована на вирішення проблемних завдань і питань, виконання науково-дослідних творчих робіт соціальних педагогів, виступає визначальним чинником результативності освітнього процесу і важливою умовою формування мотивації навчання соціальних педагогів.

Спираючись на аналіз психолого-педагогічної літератури і практики роботи із соціальними педагогами, ми визначили критерії забезпечення мотиваційного компоненту. Ними є: орієнтація на інтерес до пізнавальної діяльності; орієнтація на реалізацію себе (власних здібностей, особистісних якостей, можливостей); рівень самостійності і активності соціальних педагогів.

Отже, проведене дослідження дає підстави стверджувати, що найбільшим резервом поліпшення ефективності як навчання соціальних педагогів, так і їх роботи, є підвищення мотивації особистості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Вахрушова О. Р., Стрельников В. Ю. Ефективне проектування мотиваційного компонента технології підготовки менеджерів. *Безперервна освіта як пріоритетний напрямок підвищення професійної компетентності фахівців* (м. Тернопіль, Україна, 16 грудня 2021 року): науковий, методичний, інформаційний збірник ТОКІППО / редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, Т. В. Магера, А. Janowski, Ф. І. Полянський, Г. І. Герасимчук, Н. Б. Стрийвус. Тернопіль: ТОКІППО, 2021. 437 с. С. 75–80.
2. Ільченко О. В., Стрельников В. Ю. Проектування мотиваційного компонента технології навчання: збірник наукових статей магістрів факультету харчових технологій, готельно-ресторанного і туристичного бізнесу ПУЕТ за результатами наукових досліджень 2012-2013 навчального року. Полтава : ПУЕТ, 2013. С. 135–141.
3. Калюжний В. В., Лебедик Л. В. Створення і забезпечення викладачем мотиваційного компонента для формування пізнавальних інтересів студентів-аграріїв: збірник наукових статей магістрів. Факультет товарознавства, торгівлі та маркетингу. Факультет харчових технологій, готельно-ресторанного та туристичного бізнесу. Полтава : ПУЕТ, 2019. С. 355–360.
4. Лебедик Л. В. Розвиток професійної компетентності соціального педагога в умовах інноваційних змін у системі післядипломної освіти. *Неперервна освіта: здобутки, проблеми, перспективи*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., приуроченої 80-річчю від дня заснування Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти. 23 груд. 2020 р.. Науковий, методичний, інформаційний збірник ТОКІППО / редколегія: О. М. Петровський, В. С. Мисик, І. М. Вітенко, О. І. Когут, Ю. Ч. Шайнюк, А. Janowski, Ф. І. Полянський, Г. І. Герасимчук, Т. В. Магера, М. П. Мамус, М. А. Мартинів, Т. О. Сергуніна. Тернопіль: ТОКІППО, 2020. С. 136–141.
5. Лебедик Леся, Стрельников Віктор. Інтерактивні технології навчання майбутніх фахівців у сфері соціальної роботи. *Імідж сучасного педагога*. 2020. № 4 (193). С. 49–53. URL : http://isp.poippo.pl.ua/article/view/212383/pdf_76
6. Лебедик Л. В. Теоретичні та методологічні аспекти фахового зростання особистості майбутнього соціального працівника в умовах особистісно-орієнтованого навчання. *Психолого-педагогічний супровід фахового зростання особистості в системі неперервної професійної освіти*: матер. Всеукр. наук.-практ. конф., 26–27 листоп. 2020 р., Бердянський державний педагогічний університет. Бердянськ, 2020. С. 59–61.
7. Стрельников В. Ю. Акмеологічний підхід до підготовки фахівців із соціальної роботи. *Дидаскал* : часопис : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнародною участю

«Університетська освіта в Україні у контексті інтеграції до європейського освітнього простору», 17–18 листоп. 2020 р. / Кафедра загальної педагогіки та андрагогіки ПНПУ імені В. Г. Короленка. Полтава, 2021. № 21. С. 160–163.

8. Стрельников В. Ю. Інноваційні технології підготовки соціальних педагогів до роботи в умовах спеціальних навчальних закладів. *Новітні медико-психолого-педагогічні технології діагностики, запобігання і подолання мовленнєвих розладів* : матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. 1–2 жовт. 2009 р. Полтава : ТОВ «Фірма «Техсервіс»», 2009. С. 181–188.

9. Стрельников В. Ю., Лебедик Л. В. Розвиток креативності майбутнього фахівця соціальної роботи в епоху цифрової реальності. *Філософія для дітей: сучасний стан і перспективи розвитку*: матеріали Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф., 25, 26 трав. 2021 р. Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2021. С. 201–207.

10. Стрельников В. Ю. Розвиток інтелектуальних та творчих здібностей студентів. Методичні рекомендації для слухачів педагогічного факультету МПК. Полтава: РВВ ПУСКУ, 2003. 24 с.

11. Стрельников В. Ю. Педагогічні основи забезпечення особистісного і професійного розвитку студентів засобами інноваційних технологій навчання. Полтава : РВВ ПУСКУ, 2002. Кн.1. 295 с.

12. Стрельников В. Ю. Педагогічні основи забезпечення особистісного і професійного розвитку студентів засобами інноваційних технологій навчання. Полтава: РВВ ПУСКУ, 2002. Кн.2. 230 с.

13. Стрельников В. Ю. Проектування професійно-орієнтованої дидактичної системи підготовки бакалаврів економіки: монографія. Полтава: РВЦ ПУСКУ, 2006. 335 с.

14. Lebedyk L. V. 1.15. Structural components and functions of projecting activity of future high school teachers. *Theory and Practice of Future Teacher's Training for Work in New Ukrainian School*: monograph / Edit. I. F. Prokopenko, I. M. Trubavina. Prague, OKTAN PRINT s.r.o., 2020. P. 155–162. URL : <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/8840>

15. Svitlana O. Shara, Larisa I. Vorona, Iryna O. Kalinichenko, Lesia V. Lebedyk and Larisa M. Olifira. The formation of the humanistic position of the student in the educational process. *Journal of Intellectual Disability. Diagnosis and Treatment*, Volume 8. № 3. 2020. pp. 472-484.

16. V.Yu. Strelnikov, L.V. Lebedyk, T.V. Hura, S.I. Sysoieva, S.V. Stankevych, E.V. Shapovalova, O.Ye. Avilova. Leadership and social work in the environmental management system. *Ukrainian Journal of Ecology*. 2021. № 11 (2). С. 349–351. URL : <https://www.ujecology.com/articles/leadership-and-social-work-in-the-environmental-management-system.pdf>

УДК 37.015.3

Богуца Юлія Михайлівна,
викладач психології ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка», м. Глухів

ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА